LIKKUTEI TORAH • SHEMINI ATZERES • MAAMAR 5

ה׳ לי בעוזרי ואני אראה בשנאי

"Havayah is for me among my helpers, and I shall look upon my enemies"

◇

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likkutei-torah/shemini-atzeres/5/

1 ה' לי בעוזרי ואני אראה בשנאי. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה לכאורה דמשמע שיש עוזרים אחרים והקב"ה הוא ג"כ עמהם ובאמת הוא הוא העוזר ב"ה.

"Havayah is for me among my helpers, and I shall look upon my enemies." Now, the wording of the verse seemingly makes no sense, for it implies that there are other helpers and the Holy One, blessed be He, is also among them; but in truth He, blessed be He, is Himself the Helper.

ולהבין זה וגם להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] הבא לטהר מסייעין לו. מהו מסייעין לו לשון רבים והלא אין עוזר ומסייע רק הקב"ה לבדו

To understand this, and also to understand the saying of our Sages, of blessed memory, "One who comes to purify, they assist him": what is [meant by] "they assist him," in the plural? But surely none helps and assists except the Holy One, blessed be He, alone?

וגם י"ל [יש לומר] לשון לטהר שהוא פועל יוצא דמשמע לטהר את אחרים והל"ל [והוה ליה למימר] ליטהר. אך הנה נודע כי הקב"ה ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע.

One may also ask about the word "to purify" (letaher), which is a transitive verb and implies purifying others; it should have said "to become pure" (litaher). But, as is known, the Holy One, blessed be He, fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin).

פי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שמתלבש בתוך עלמין להחיותם ולקיימם ולהוות אותם מאין ליש ואעפ"כ [ואף על פי כן] אינו נתפס ומתלבש ממש בתוכם כדמיון הנשמה שמתלבשת בתוך הגוף להחיותו

The meaning of "fills all worlds" is that He is enclothed within the worlds to give them life and sustain them and to bring them into being from nothing to something; nevertheless He is not actually grasped and enclothed within them in the way that the soul is enclothed within the body to give it life,

שהרי הנשמה מתפעלת ממקרי הגוף משא"כ אצלו ית' כתיב אם צדקת מה תתן לו כו'

for the soul is affected by what happens to the body, whereas concerning Him, may He be blessed, it is written, "If you are righteous, what do you give Him?" etc.

ואני הוי' לא שניתי כתיב כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'.

And it is written, "I, Havayah, have not changed," for "You are He before the world was created, and You are He after," etc.

אלא שהוא בחי' סוכ"ע דהיינו שהוא קדוש ומובדל מגדר עלמין כו' והחיות המתפשט בתוך העולמות הוא מבחי' מלכותו ית' לבד שבשביל שמלך שמו נקרא עליהם

Rather, He is the level of "encompassing all worlds," that is, He is holy and set apart from the category of worlds, etc.; and the life-force that spreads within the worlds comes from the level of His Malchus (sovereignty), may He be blessed, alone: because His Name "King" is called upon them,

הם חיים וקיימים ולפיכך אין העולמות תופסים מקום אצלו ית' וזו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד פי' שמע לשון השמעה בלב שישים אל לבו איך שהשם אחד א' בח' וד'

they live and exist. Therefore the worlds occupy no place before Him, may He be blessed. And this is [the meaning of] "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One." "Hear" means making [something] heard in the heart: that one should take to heart how G-d is One (echad), the alef within the ches and the dalet,

דהיינו שהז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים הם להאלף הוא יחידו של עולם ואינם תופסים מקום כלל לפי שברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

that is, that the seven heavens and the earth [numbering eight, the ches] and the four directions of the world [the dalet] are nullified to the alef, the One Unique Being of the world, and occupy no place at all, because "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever."

פי' שכל העולמות מעולם ועד עולם בטלים הם לבחי' מלכותו ית' שאינו אלא בחי' שם בלבד כמשל השם שבאדם שאינו

This means that all the worlds, from world to world, are nullified to the level of His Malchus, may He be blessed, which is only the level of a name, like the analogy of a person's name, which is

אלא לזולתו שצריך לקרותו בשמו משא"כ כשהוא לבדו בפ"ע [בפני עצמו] הרי השם בטל וטפל אליו ואין לו מהות בפ"ע [בפני עצמו].

only for others, who need to call him by his name; whereas when he is by himself, on his own, the name is nullified and subordinate to him and has no being of its own.

כך החיות המתפשט בעולמות אינה אלא ממדת מלכותו ית' שהוא בחי' שם להיות התפשטות מדת מלכותו על העולמות שיהא מלך שמו נקרא עליהם

So too, the life-force that spreads in the worlds is only from His attribute of Malchus, may He be blessed, which is the level of a name: that His attribute of Malchus spread over the worlds, so that His Name "King" be called upon them.

אבל לגבי אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו אינו תופס מקום כלל וכמו קודם שנברא העולם שהיה הוא ושמו בלבד

But in relation to the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, Himself, in His own glory, it occupies no place at all, just as before the world was created, when there was only He and His Name.

ולפיכך ואהבת את הוי' שיהיה בבחי' אלקיך שיהא אלוה שלך שתהא בטל אליו ית' בכל לבבך פי' שיהא המשכת גילוי אלקותו ית' בתוך לבבך כי ב' השמוש של בכל לבבך פי' בתוך

Therefore, "And you shall love Havayah": that He be at the level of "your G-d," that He be your own G-d, that you be nullified to Him, may He be blessed, "with all your heart (bechol levavecha)"; that is, that the revelation of His G-dliness, may He be blessed, be drawn within your heart, for the prefixed letter beis of "bechol levavecha" means "within,"

דהיינו להיות בטל רצונך מפני וכו' ביצ"ט [ביצר טוב] וביצה"ר [וביצר הרע] לאתכפייא סט"א [סטרא אחרא] ולהיות בבחי' את הטפל להוי' כו' (ועמ"ש מזה בד"ה וידעת היום בפ' ואתחנן)

that is, that your will be nullified before [His will], etc., with the good inclination and with the evil inclination, so that the sitra achra (the other side) be subdued, and to be at the level of the "es" that is subordinate to Havayah, etc. (And see what is written about this in the discourse beginning "Know this day," in Parshas Vaeschanan.)

וזה כל האדם שלא נברא אלא בשביל זה וכל ימי שנותינו בהם שבעים שנה הוא כדי להמשיך גילוי אלקותו ית' למטה בתוך לבבינו בכל יום

And this is "the whole of man," who was created only for this; and all "the days of our years, in them seventy years," are in order to draw the revelation of His G-dliness, may He be blessed, down below, into our hearts, each day

מעט מעט עד שיתהפך מן הקצה אל הקצה להטות לבבינו אליו ית' שיהא לב הגשמי מתפעל ונמשך לדבקה בו ית' כי הנשמה א"צ [אין צריך / אינו צריך] תיקון לעצמה כו'.

little by little, until it is transformed from one extreme to the other, to incline our hearts to Him, may He be blessed, so that the physical heart be moved and drawn to cleave to Him, may He be blessed. For the soul needs no rectification for itself, etc.

2 וזהו ענין יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה קוב"ה [קודשא בריך הוא] הוא קדוש ומובדל כו' ושכינתיה בחי' ששוכן ומתלבש בעולמות כו'.

And this is the meaning of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. "The Holy One, blessed be He" is holy and set apart, etc., and "His Shechinah" is the level that dwells and is enclothed in the worlds, etc.

דהיינו שיהא השראת קדושתו שהוא קדוש ומובדל כו' ואני הוי' לא שניתי בגילוי תוך עלמין בנקודת הלב הגשמי וז"ש [וזהו שכתוב] ברבות נשא פי"ב ע"פ תוכו רצוף אהבה זו השכינה כמ"ד [כמה דאת אמר] ואהבת את הוי' אלקיך

That is, that the indwelling of His holiness, He who is holy and set apart, etc., [and of whom it is said,] "I, Havayah, have not changed," be revealed within the worlds, in the point of the physical heart. And this is what is said in the Midrash Rabbah, Naso, chapter 12, on "its inside inlaid with love": this is the Shechinah, as it is said, "And you shall love Havayah your G-d."

(ע"ש דרמ"ז ב') ועיין בגמרא (פ"ה דיומא נ"ד א') ועמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש בפירוש שיהא שם שמים מתאהב על ידך ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] ואתחנן (רס"ז ב') בענין אהבה:

(See there, 247b.) And see the Gemara (chapter 5 of Yoma, 54a). And see what is written in the discourse beginning "And you shall make holy garments," on the explanation of "that the Name of Heaven become beloved through you." And see Zohar III, Vaeschanan (267b), on the subject of love.

3 ב והנה בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] קיים נקרא כנס"י [כנסת ישראל] בשם עקרה כמ"ש שרני עקרה לא ילדה [וע' בזהר משפטים דף ק"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם] ולע"ל [ולעתיד לבוא] כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה.

2. Now, at a time when the Holy Temple is not standing, the Congregation of Israel is called by the name "barren," as it is written, "Sing, O barren one, who did not bear" [and see the Zohar, Mishpatim, page 103b at the end, and Mikdash Melech there]; but of the Time to Come it is written, "As soon as Zion travailed, she also bore her children."

4 והענין כי הנה בכל יום אנו מברכים ברוך אתה הוי' שברוך ונמשך בחי' הוי' בגילוי בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין הלב מתפעל כ"כ [כל כך] בכל אדם

The explanation is this. Every day we bless, "Blessed are You, Havayah": that the level of Havayah is "blessed," that is, drawn down in revelation, in the aspect of "You," as though He were present before us. Nevertheless, the heart is not so greatly moved in every person.

ולא בשביל זה נאמר כי הברכה היא לבטלה ח"ו [חס ושלום] שאינו נמשך כלל גילוי אלקות כי באמת בכל יום ויום נמשך גילוי אלקות למטה וברוך ה' מעולם ועד עולם בכל יום ויום

Yet we should not say because of this that the blessing is in vain, G-d forbid, [meaning] that no revelation of G-dliness at all is drawn down. For in truth, each and every day a revelation of G-dliness is drawn down below, and "Havayah is blessed from world to world" each and every day.

אך אינו נמשך למטה להיות כ"כ [כל כך] בקרב איש ולב עמוק ואינו נקלט ונתפס אל תוך תוכו ופנימיותו ממש

But it is not drawn down below so fully as to be "in the inward part of a man and the deep heart," and it is not absorbed and grasped into his very innermost core and inwardness

(עמ"ש בד"ה עיני כל בפ' מטות) אלא הוא בבחי' עקרה שפולטת הטפה שהיא השפעת גילוי אלקותו שנמשך מעולם ועד עולם.

(see what is written in the discourse beginning "The eyes of all," in Parshas Matos); rather, it is in the state of a barren woman, who expels the seed, which is the flow of the revelation of His G-dliness that is drawn down from world to world.

וזהו כל האזרח בישראל ישבו בסוכות פי' האזרח לשון עתיד כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבוא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחי' סוכות ומקיף מלמעלה.

And this is [the meaning of] "Every citizen (ha'ezrach) in Israel shall dwell in sukkos." Ha'ezrach denotes the future, as if to say: what I will cause to shine (lehazriach) within Israel and in their inwardness in the Time to Come, now "they shall dwell in sukkos," [meaning] that it is revealed upon them in the manner of sukkos and an encompassing light (makif) from above.

אך שאינו נזרח בתוכם ובפנימיותם גילוי אלקות מחמת שהיא בחי' עקרה שפולטת כו' (וע' בזהר פ' אמור דק"ג ע"א גבי ועל דא כתיב כל האזרח כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם וע' מ"ש בפי' אזרח בד"ה ראה אנכי נותן בענין איתן האזרחי).

But the revelation of G-dliness does not shine within them and in their inwardness, because she is in the state of a barren woman who expels, etc. (And see the Zohar, Parshas Emor, 103a, on "And about this it is written, 'Every citizen,'" etc., and the commentary of the Ramaz there; and see what is written on the meaning of ezrach in the discourse beginning "See, I set before you," on the subject of "Eisan the Ezrachite.")

אך הגורם זה להיות פולטת ואינה קולטת אל תוך הלב להיות מתפעל כו' הוא הגוף ונפש הבהמית הסובבים את נפש אלקית ומלבישים אותה

But what causes this, that she expels and does not absorb [it] into the heart so that it be moved, etc., is the body and the animal soul, which surround the G-dly soul and clothe it.

והם המונעים ומעכבים מבחוץ שאין ההארה והמשכה זו מתגלה בנפש והם הטורדים ומפילים אותה בעסקי עוה"ז ותענוגי בני אדם כל חד לפום מה דידע בנפשי' [בנפשיה] והאהבה היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק וכ"ז [וכל זה] עכשיו בזה"ג [בזמן הגלות].

They are what hold back and obstruct from outside, so that this illumination and drawing-down is not revealed in the soul. And they are what distract it and cast it down into the affairs of this world and the pleasures of men, "each according to what he knows in his soul"; and the love is hidden and covered in a garment of sackcloth. And all this is now, in the time of exile.

משא"כ לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה שיהיה בבחי' לידה והתגלות האהבה.

Whereas of the Time to Come it is written, "As soon as Zion travailed, she also bore her children": that it will be in the state of birth and the revelation of the love.

אבל עכשיו בגלות היא בבחי' עיבור והעלם כעובר הנתון בבטן אמו שהוא בהעלם (ועמ"ש בד"ה וארא אל אברהם כו' ג"כ מענין עיבור ולידה וע' בזח"ב [בזהר חלק ב'] ס"פ ויקהל דר"כ ע"א ובפי' פנחס דרמ"ט ע"ב)

But now, in exile, it is in the state of pregnancy and concealment, like a fetus lying in its mother's womb, which is hidden. (And see what is written in the discourse beginning "And I appeared to Avraham," etc., also on the subject of pregnancy and birth; and see Zohar II, end of Parshas Vayakhel, 220a, and Parshas Pinchas, 249b.)

ועל זה נאמר למען דעת כל עמי הארץ כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית ודעת הוא מלשון וידע בהם את אנשי סוכות (בשופטים סי' ח')

And about this it is said, "So that all the peoples of the earth may know": for "the peoples of the earth" are the body and the animal soul, and "know" (daas) is related to "and with them he made the men of Sukkos know (vayoda)" (in Judges, chapter 8),

ותרגומו ותבר בהון כו' פי' שיהיו עמי הארץ נשברים ובטלים והיינו ע"י המשכת הדעת ממש

which the Targum renders "and he broke [them] with them," etc. That is, that "the peoples of the earth" should be broken and nullified; and this is through the drawing down of Daas (knowledge) itself,

כי כהמס דונג מפני אש יאבדו כו' (ועמ"ש בפ' בחקתי בד"ה ביאור אם בחקתי בענין החקיקה להעביר מסך נה"ב [נפש הבהמית] כו' ע"ש)

for "as wax melts before fire, they shall perish," etc. (And see what is written in Parshas Bechukosai, in the discourse beginning "An explanation of 'If in My statutes,'" on the subject of engraving, to remove the screen of the animal soul, etc.; see there.)

וזהו ג"כ הודו לאלקי האלקים כי אלקים הוא בחי' צמצום והעלם המעלים ומסתיר והיינו בהיותו מלובש בתוכם.

And this is also "Give thanks to the G-d of gods (Elokei ha'elokim)": for Elokim is the level of tz-imtzum and concealment, which hides and conceals; that is, when He is enclothed within them.

אבל כשיתגלה בבחי' אלקי האלקים דהיינו בבחי' מושל עליהם אזי הוא משבר ומקרע כל המסכים המבדילים ואזי נמשך לעולם חסדו שהוא בחי' גילוי אלקות בלי מונע.

But when He is revealed as "the G-d of gods," that is, as ruling over them, then He breaks and tears apart all the separating screens, and then "for His kindness endures forever" is drawn down, which is the revelation of G-dliness without hindrance.

וזהו כי הוי' הוא האלקים אין עוד שלא יהיה בבחי' הסתר והעלם ולא יהי' [יהיה] עוד מלבדו (וע' בזהר פ' קרח דקע"ח ע"ב):

And this is "that Havayah is the G-d (ha'Elokim), there is none else": that there will no longer be a state of hiding and concealment, and there will no longer be anything besides Him. (And see the Zohar, Parshas Korach, 178b.)

5 ג והנה כלל גילוי זה לכל השנה הוא בשמיני עצרת. וזהו ביום השמיני עצרת תהיה לכם

3. Now, this revelation, in its general form for the whole year, is on Shemini Atzeres. And this is [the meaning of] "On the eighth day, there shall be an atzeres for you":

עצרת לשון קליטה שנקלטה הטפה השופעת גילוי אלקות להיות כח לבחי' לידה והתגלות האהבה ועמ"ש במ"א ע"פ והקשורים ליעקב בד"ה ואשה כי תדור נדר

atzeres denotes absorption (kelitah): that the seed which pours forth the revelation of G-dliness is absorbed, so that there be the power for the state of birth and the revelation of the love. (And see what is written elsewhere on "and the stronger ones for Yaakov," in the discourse beginning "And if a woman vows a vow.")

והיינו כי ביום השמיני הוא בחי' אם הבנים שמחה והוא זמן שמחתנו לשון רבים שמתחברים ב' השמחות יחד השמחה שמלמעלה למטה ישמח ה' במעשיו עם השמחה שממטה למעלה ישמח ישראל בעושיו.

That is, because the eighth day is the level of "the mother of the children [is] joyful," and it is "the time of our rejoicing," in the plural, for the two joys are joined together: the joy from above downward, "Havayah shall rejoice in His works," with the joy from below upward, "Israel shall rejoice in its Maker."

6 וביאור הדבר להבין ענין השמחה שמלמעלה למטה כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם וכמשל המלך שדרכו לישב בחדרי חדרים בהיכלו כולו אומר כבוד וכל כבודו פנימה.

The explanation of the matter, to understand the joy from above downward: joy is the revelation of what was hidden. As in the analogy of a king, whose way is to sit in the innermost chambers: "in his palace all say, 'Glory,'" and "all his glory is within,"

אך בזמן שמחתו מתראה ומתגלה לעין כל. ועד"ז תקנו בתפלת יו"ט [יום טוב] אתה בחרתנו כו' כי מועדים לשמחה שהוא בחי' גילוי

but at the time of his rejoicing he shows himself and is revealed to every eye. In this manner [the Sages] instituted in the festival prayer, "You have chosen us," etc., for [the festivals are] "seasons for rejoicing," which is the level of revelation.

(וע' בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער מקראי קדש ספ"א [סוף פרק א]. אמנם כו' יותר מגולים כו' ובבחינה זו יתירה שמחת יו"ט [יום טוב] מבשבת ע"ש)

(And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Mikra'ei Kodesh, end of chapter 1: "However, etc., more revealed, etc., and in this respect the joy of a festival exceeds [that of] Shabbos"; see there.)

ועושין מזה הגילוי עיקר והרחבת הבאור בהגלות נגלות עוז אהבתו שאתה בחרתנו כו' ותתן לנו ה' אלקינו כו'. והנה אח"כ אנו אומרים וישמחו בך ישראל כו'.

And they make this revelation the main thing and expand on it at length, openly revealing the strength of His love: "that You have chosen us," etc., "and You, Havayah our G-d, have given us," etc. And afterward we say, "And Israel shall rejoice in You," etc.

וכענין והאופנים ברעש גדול כו' שהרעש הוא מפני חידוש הגילוי שמשיגים החיות הנמשך להם מקדושתו ית' ולכן מרעימים ומרעישים בקול רעש גדול אדיר וחזק כו'.

And it is like "and the ofanim, with a great noise," etc.: the noise is because of the novelty of the revelation, as they grasp the life-force drawn to them from His holiness, may He be blessed; therefore they thunder and resound with a great, mighty and powerful sound of noise, etc.

7 וכן הוא לענין השמחה שהיא מהרחבת הדעת וההתבוננות שכאשר יעמיק וירחיב בשכלו גודל עוצם הגילוי אשר הפליא חסדו ככה יוסיף אומץ השמחה בלבו וישמח לבו ויגל אף גילת ורנן כו'

So it is also regarding joy, which comes from breadth of mind and contemplation: as one considers deeply and broadly in his mind the great magnitude of the revelation, how He has made His kindness wondrous, so will he increase the strength of joy in his heart, and his heart will rejoice and exult, "yes, with exultation and song," etc.

משא"כ כל השנה אף שברור ונמשך להיות בחי' הוי' בבחי' אתה כאלו הוא לנוכח אינו בבחי' גילוי השמחה רק השמחה גנוזה בעבודה.

Whereas throughout the year, although [He] is blessed and drawn down so that the level of Havayah be in the aspect of "You," as though He were present before us, it is not in a state of revealed joy; rather, the joy is hidden within the service.

וכמ"ש תחת אשר לא עבדת בשמחה כו' ועושין מהעבודה עיקר (ועמ"ש בד"ה ועתה יגדל נא) והשמחה היא שמחה של מצוה (ועמ"ש בד"ה אוסרי לגפן)

As it is written, "Because you did not serve… with joy," etc.: one makes the service the main thing (and see what is written in the discourse beginning "And now, let [the strength] be great"), and the joy is the joy of a mitzvah (and see what is written in the discourse beginning "Binding to the vine").

אבל ביו"ט [ביום טוב] השמחה היא בהתגלות (וע' בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' קרח) (דקע"ו ע"ב) גבי ואימתי בשעתא דמועד זמין בעלמא כו' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ומבואר במ"א.

But on a festival the joy is revealed. (And see Zohar III, Parshas Korach, 176b, on "And when? At the time that a festival is at hand in the world," etc., and the commentary of the Ramaz there; and it is explained elsewhere.)

וזהו מ"ש בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. פי' נהר היינו בחי' ונהר יוצא מעדן. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] יובל שמו והיינו בחי' בינה.

And this is what is written, "They pass through the river on foot (baregel); there we rejoice in Him." "River" means the level of "And a river goes forth from Eden"; and our Sages, of blessed memory, said, "Yuval is its name"; and this is the level of Binah.

והיא בחי' אם הבנים שמחה וכמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] פ' יתרו (דפ"ד ע"א ודפ"ה ע"ב) ובפ' ויחי (דרי"ט ע"א) ובשאר דוכתי. ובנים היינו תורה ומצות.

And it is the level of "the mother of the children [is] joyful," as written in Zohar II, Parshas Yisro (84a and 85b), and in Parshas Vayechi (219a), and in other places. And "children" means Torah and mitzvos.

ואם הבנים היא בחי' בינה כמבואר בזהר ח"ג [חלק ג'] פ' שמיני (ד"מ סע"ב [סוף עמוד ב]) והיא הנמשך ע"י שמחה של מצוה.

And "the mother of the children" is the level of Binah, as explained in Zohar III, Parshas Shemini (40b, at the end), and it is what is drawn down through the joy of a mitzvah.

ונודע שהבינה נקרא עלמא דאתכסייא כמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] (ויצא דקנ"ח ע"ב) ושאר דוכתי ע"כ בכל השנה צ"ל השמחה גנוזה בעבודה. שעלמא דאתכסייא מתלבשת בעלמא דאתגליא.

And it is known that Binah is called "the hidden world" (alma d'iskasya), as written in Zohar I (Vayetzei, 158b) and in other places. Therefore throughout the year the joy must be hidden within the service, for the hidden world is enclothed in the revealed world (alma d'isgalya).

וזהו והנגלות לנו ולבנינו. וי"ה הם נגלות שהם תורה ומצות הנק' בנים. וזהו לנו ולבנינו.

And this is "and the revealed things are for us and for our children": the vav and the hei [of the Name Havayah] are the "revealed things," which are Torah and mitzvos, which are called "children." And this is "for us and for our children."

וזהו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. וכדפי' הטעם בזהר (ויצא דקנ"ח ע"א) בגין דאיהי עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל.

And this is "You shall surely send away the mother, and the children you may take for yourself," as the reason is explained in the Zohar (Vayetzei, 158a): "because she is the hidden world and is not revealed at all."

והיינו שאין לעשות עיקר מהשמחה לבדה. שהיא בחי' גבוה מאד ולא יוכלו להגיע אליה לבדה. כי אם ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' העבודה בתורה ומצות.

That is, one should not make joy alone the main thing, for it is a very high level, and they cannot reach it on its own, but rather "and the children you may take for yourself," which is the level of service in Torah and mitzvos.

ואז השמחה היא נק' שמחה של מצוה דייקא שהתגלותה הוא ע"י המצוה שהם הבנים.

And then the joy is called specifically "the joy of a mitzvah," for its revelation is through the mitzvah, and [the mitzvos] are the "children."

והיינו בחי' הבינה כמו שמלובשת בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא]. והגם דעיקר פי' שלח תשלח את האם היינו לענין בחינת ההשגה שהיא בחי' שלמעלה מההשגה וכמ"ש בזח"ב [בזהר חלק ב'] פי' יתרו (דצ"ג ע"ב) ובפרשה פנחס (דרנ"ד ע"ב). אך עכ"ז [עם כל זה] גם הפי' הנ"ל אמת.

And this is the level of Binah as it is enclothed in Z'eir Anpin and Nukva. And although the main meaning of "You shall surely send away the mother" concerns comprehension, that she is a level above comprehension, as written in Zohar II, Parshas Yisro (93b), and in Parshas Pinchas (254b), nevertheless the above explanation is also true.

והוא ע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים.

And it is in the manner of what is explained in Iggeres HaKodesh on "How beautiful and how pleasant are you, love, in delights."

אכן בג' רגלים שהם מועדים לשמחה היינו שאז הוא גילוי בחי' עלמא דאתכסייא בבחי' והאם רובצת על כו'

However, on the three pilgrim festivals, which are "seasons for rejoicing," there is then a revelation of the level of the hidden world, in the manner of "and the mother is sitting upon," etc.

וע"ז נאמר בנהר יעברו ברגל שבכל רגל ורגל מג' רגלים נש"י [נשמות ישראל] הם עוברים בחי' הנהר היוצא מעדן שהוא בחי' אם הבנים כנ"ל

And about this it is said, "They pass through the river baregel [on the festival]": on each and every one of the three pilgrim festivals (regalim), the souls of Israel pass through the level of the river that goes forth from Eden, which is the level of "the mother of the children," as above.

ולכן שם נשמחה בו ממש דהיינו בעצמות אור א"ס ממש אשר הוא נמשך ומאיר בעלמא דאתכסיא וכנודע דהתגלות עתיק הוא בבינה.

Therefore "there we rejoice in Him," actually in Him, that is, in the very essence of the Infinite Light itself, which is drawn down and shines in the hidden world; as is known, the revelation of Atik [the Ancient One, the inner level of Keser] is in Binah.

8 ולכן הם מועדים לשמחה. ודרך פרט נק' חג הסוכות זמן שמחתנו שהיתה בו שמחה יתירה מבשאר יו"ט [יום טוב]

Therefore they are "seasons for rejoicing." And in particular, the festival of Sukkos is called "the time of our rejoicing," for there was in it a joy greater than on the other festivals.

והיינו ע"י התשובה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] ובפרט ביוהכ"פ [ביום הכפורים] שעי"ז הוא התגלות אימא עילאה על בנין וזהו עיקר ענין התשובה כמ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דט"ו סע"ב [סוף עמוד ב] ודף י"ו ריש ע"א).

And this is through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, and especially on Yom Kippur, through which there is the revelation of Imma Ila'ah (the supernal Mother) over the children; and this is the essence of teshuvah, as written in Zohar III, Vayikra (15b at the end, and 16a at the beginning).

אשר ע"י"ז נמשך אח"כ בסוכות בחי' זמן שמחתנו. והנה בחג הסוכות נמשך בחינת השמחה מלמעלה למטה בגילוי אלקות בבחי' סוכה ומקיף כו'.

Through this, afterward, on Sukkos, the level of "the time of our rejoicing" is drawn down. Now, on the festival of Sukkos the level of joy is drawn down from above downward, in a revelation of G-dliness in the manner of a sukkah and an encompassing light (makif), etc.

אך בשע"צ [בשמיני עצרת] נמשך בחינת גילוי פנימית בחינת והוא כחתן יוצא מחופתו חתן לשון חות דרגא (ועמ"ש בזה בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לסוסתי)

But on Shemini Atzeres the level of inner revelation is drawn down, the level of "and he is like a bridegroom (chasan) coming forth from his canopy"; chasan is related to "descending a level" (nachis darga) (and see what is written about this in Shir HaShirim, in the discourse beginning "To my mare"),

כי כל גילוי אור א"ס ב"ה הבא מלמעלה למטה הוא ע"י ירידות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול כו'

for every revelation of the Infinite Light, blessed be He, that comes from above downward is through the descents and the chain-like progression of the levels (hishtalshelus), from cause to effect, etc.,

והוא יוצא מבחי' חופה וסוכה מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס לתוך מקור נש"י [נשמות ישראל] בפנימיותם ע"י השמחה ממטה למעלה שעל ידי אתערותא דלתתא אתערותא דלעילא

and it comes forth from the level of a canopy and a sukkah, from the level of an encompassing light, to be absorbed and grasped into the source of the souls of Israel, in their inwardness, through the joy from below upward; for through an arousal from below [comes] an arousal from above.

(עיין בפרדס בערכי הכינויים ערך שמחה דפי' שמחה היא הבינה וזהו ע"ד שנת' [שנתבאר] למעלה בפי' אם הבנים שמחה.

(See Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Joy," that "joy" means Binah; and this is in the manner of what was explained above on "the mother of the children [is] joyful.")

ואמנם עוד כתב שם בשם הזהר ויקרא) (דף ח' ע"ב) **ואית דמתני הי שמחה דא כנסת ישראל כו' וע"ז נאמר כי בשמחה תצאו כו'.**

However, he also wrote there in the name of the Zohar, Vayikra (page 8b): "And some teach: which is 'joy'? This is the Congregation of Israel," etc.; and about this it is said, "For with joy you shall go out," etc.

ולפמש"כ [ולפי מה שכתוב] **זהו ענין שמחה שמלמעלה למטה היא בחי' בינה ושמחה שמלמטה למעלה היא בחי' מל' כנס"י** [כנסת ישראל]

And according to what is written, this is the matter: the joy from above downward is the level of Binah, and the joy from below upward is the level of Malchus, the Congregation of Israel,

והיא בחי' שמחת כלה ועמ"ש בד"ה והיה כמשוש חתן כו' בענין שמחת כלה ואזי מתחברים ב' השמחות יחד ישמח ישראל וישמח ה' במעשיו:

and it is the level of "the joy of a bride" (and see what is written in the discourse beginning "And it shall be like the rejoicing of a bridegroom," etc., on the subject of the joy of a bride); and then the two joys are joined together: "Israel shall rejoice" and "Havayah shall rejoice in His works."

9 **ד** (והנה בפי' ישמח ה' במעשיו פי' במדרש ויקרא רבה פ' אחרי פ"כ דקאי אלעתיד לבוא וכ"ה בזח"א [בזהר חלק א] במ"ה [במדרש הנעלם] פ' תולדות) (דקל"ה ע"א) **שהוא בזמן תח"ה** [תחיית המתים]

4. (Now, on the meaning of "Havayah shall rejoice in His works," it is explained in the Midrash, Vayikra Rabbah, Parshas Acharei, chapter 20, that it refers to the Time to Come; and so it is also in Zohar I, in the Midrash HaNe'elam, Parshas Toldos, 135a), that it is at the time of the Resurrection of the Dead.

וע"ז נאמר אלה תולדות יצחק לשון צחוק ושמחה ותענוג שיהי' [שיהיה] **אז לנשמות.**

And about this it is said, "These are the generations of Yitzchak," [Yitzchak] denoting laughter, joy and delight that the souls will have then.

והרמ"ז [והרב משה זכות] **שם האריך והרחיב בביאור ענין זה ותוכן הענין כי השמחה היא בבינה והיא מגבורות הנמתקות והיא בחי' גבורה דעתיק**

And the Ramaz there expanded at length in explaining this matter, and the gist of the matter is that joy is in Binah and comes from the sweetened Gevuros, and it is the level of the Gevurah of Atik.

אמנם אז יבוא השפע מפנימית עתיק וזהו ענין ישמח ה' שהוא גילוי בחי' פנימית עתיק.

However, then the flow will come from the inner dimension of Atik; and this is the meaning of "Havayah shall rejoice": that it is the revelation of the level of the inner dimension of Atik.

10 ופי' במעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' עשייה ויתעלה בבחי' ס"ג [שם ס"ג] כו'

And the meaning of "in His works" is the refinement (birur) of the Name Ban [the Name Havayah spelled out to the value 52], which is the level of Asiyah (action), so that it be elevated into the level of [the Name] Sag [spelled out to the value 63], etc.

ועיין מ"ש בביאור ע"פ מי מנה בענין אף עשיתיו אף מרבה בחי' רביעית שהוא כתר עליון המתגלה בבחי' עשייה דייקא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] כו' ע"ש באריכות וזהו ענין ישמח ה' במעשיו דייקא.

And see what is written in the explanation on "Who has counted," on the subject of "I have also (af) made it," [that] af includes a fourth level, which is the Supreme Keser, which is revealed specifically in the level of Asiyah, the refinement of the Name Ban, etc.; see there at length. And this is the meaning of "Havayah shall rejoice in His works," precisely [in His works].

ועמ"ש בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה בענין גילוי פנימית עתיק שהוא דוקא אחר בירור שם ב"ן [שם ב"ן] כו' ע"ש.

And see what is written in the explanation on "For over all the glory, a canopy," on the subject of the revelation of the inner dimension of Atik, which is specifically after the refinement of the Name Ban, etc.; see there.

וע' מזה עוד בזח"א [בזהר חלק א] במ"ה [במדרש הנעלם] פ' וירא (דק"ב ע"ב ודף ק"י"ד ע"א) ועמ"ש בד"ה ושבתי בשלום אל בית אבי בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו

And see more on this in Zohar I, Midrash HaNe'elam, Parshas Vayeira (102b and 114a); and see what is written in the discourse beginning "And I will return in peace to my father's house," on the subject that in the future they will say to Yitzchak, "For you are our father."

והנה מבואר שם בהרמ"ז [בהרב משה זכות] דמגילוי זה יומשכו נשמות חדשות להיות עטרה לנשמות הצדיקים וע"ז נאמר ועטרותיהן בראשיהן כו'

Now, it is explained there in the Ramaz that from this revelation new souls will be drawn down, to be a crown for the souls of the righteous; and about this it is said, "with their crowns on their heads," etc.,

וכמ"מ בזח"א [בזהר חלק א] ס"פ וירא (דקי"ט סע"א [סוף עמוד א]) וע' בפ' וישלח (דקפ"ב ע"א) ועמ"ש מענין גילוי נשמות אלו שהם מבחי' אור א"ס הסכ"ע [הסובב כל עלמין] שלמעלה מהקו כו' והוא בד"ה ואכלתם אכול.

as is found in Zohar I, end of Parshas Vayeira (119a, at the end); and see Parshas Vayishlach (182a). And see what is written on the subject of the revelation of these souls, that they are from the level of the Infinite Light that encompasses all worlds (sovev kol almin), which is above the kav, etc.; it is in the discourse beginning "And you shall eat, eating."

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] ויקרא (דף י"ו סע"א [סוף עמוד א]) משמע דפי' ישמח ה' במעשיו קאי לאחר אלף הז' שהוא בחי' חד חרוב כשיחדש עולמו כמ"ש השמים החדשים והארץ החדשה.

And in Zohar III, Vayikra (16a, at the end), it is implied that "Havayah shall rejoice in His works" refers to after the seventh millennium, which is the level of "one [thousand] desolate," when He will renew His world, as it is written, "the new heavens and the new earth."

ועיין ג"כ בזח"ב [בזהר חלק ב'] בשלח (דנ"ז ע"ב) ובפ' פקודי (דף רנ"ט ע"א) ועמ"ש מענין זה בפ' ויצא גבי וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך.

And see also Zohar II, Beshalach (57b), and Parshas Pekudei (259a); and see what is written on this subject in Parshas Vayetzei, concerning "and all that You give me, I will surely tithe to You."

והנה פי' הפשוט דישמח ה' במעשיו היינו כביכול שנמשך לו ית' השמחה ממעשיו שהן הברואים כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] בחולין פא"ט [פרק אלו טריפות] (ד' ס' סע"א [סוף עמוד א])

Now, the simple meaning of "Havayah shall rejoice in His works" is that joy is drawn to Him, as it were, may He be blessed, from His works, which are the creatures, as Rashi explains in Chullin, chapter Eilu Tereifos (60a, at the end).

וע"פ דרך הנ"ל היינו כדפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] דמעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שבירור זה זהו כללות ענין היום לעשות וע"ז נאמר אשר ברא אלקים לעשות דפי' לעשות לתקן והיינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] ורפ"ח כו' שהוא בחי' עשייה דכללות כנ"ל.

And according to the approach above, it is as the Ramaz explained, that "His works" means the refinement of the Name Ban; and this refinement is the whole of [the meaning of] "today, to do [them]." And about this it is said, "which G-d created to do," for "to do" means to rectify; that is, the refinement of the Name Ban and the 288 [sparks], etc., which is the level of Asiyah in the general sense, as above.

11 וכשיושלם בחינת היום לעשותם יומשך מזה שישמח ה' במעשיו אשר אמר ונעשה רצונו. והשמחה זהו גילוי פנימית

And when the level of "today, to do them" is completed, from this will be drawn that "Havayah shall rejoice in His works," that He spoke and His will was done. And the joy is the revelation of the inner dimension,

והיינו פנימית עתיק שהוא פנימית תענוג העליון והיינו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני.

that is, the inner dimension of Atik, which is the inner dimension of the supernal delight; and this is in the manner of the saying of our Sages, of blessed memory, "It is a gratification before Me that I spoke and My will was done."

12 והיא השמחה שמלמעלה למטה היינו שהגילוי הפנימית נמשך מלמעלה למטה. אמנם סיבת גילוי זה נמשך אדרבה ממעשיו כביכול שהוא בחי' היום לעשותם.

And this is the joy from above downward, that is, the inner revelation is drawn from above downward. However, the cause of this revelation comes, on the contrary, from His works, as it were, which is the level of "today, to do them."

וגם יובן ענין זה מההפך. דהיינו ממ"ש גבי דור המבול ויתעצב אל לבו כו'

This can also be understood from the opposite, that is, from what is written concerning the generation of the Flood, "And He was grieved to His heart," etc.

והיינו מחמת כי רבה רעת האדם בארץ כו' ולזאת יובן ההפך דהיינו מה שישמח ה' במעשיו הנה שמחה זו נמשך ע"י קיום היום לעשותם.

And that was because "the evil of man was great on the earth," etc. From this the opposite can be understood: that "Havayah shall rejoice in His works"—this joy is drawn through the fulfillment of "today, to do them."

ובענין ישמח ישראל בעושיו בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דכ"ג ע"ב) פי' שזהו ענין מ"ש איה אלוה עושי

And concerning "Israel shall rejoice in its Maker," in Zohar III, Vayikra (23b), it is explained that this is the meaning of what is written, "Where is Elo'ah my Maker?"

ואי"כ יי"ל [יש לומר] שזהו מ"ש בסבא דמשפטים (דצ"ו ע"ב) ע"פ בבגדו בה ופריש עלה לבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא קדישא דאקרי אלו"ה. ודא הוא בבגדו בה כו'.

If so, one may say that this is what is said in the Sava [the Elder] of Mishpatim (96b) on "bevigdo vah" (with his garment upon her): "And He spreads over her His precious garment. And what is it? The holy Name that is called Elo'ah. And this is 'bevigdo vah,'" etc.

וכ"כ [וכן כתב] עוד שם (דף צ"ז ע"ב) בפי' כסותה. פרישן דלבושא דמלכא דפריש עלה אלוה ועיין בפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובע"ח [ובעץ חיים] שער מ"ן [מיין נוקבין] ומ"ד [ומיין דוכרין] דרוש ח'.

And so it also wrote there (97b) on the meaning of "her covering" (kesusah): "the spreading of the King's garment which He spread over her: Elo'ah." And see the commentary of the Ramaz there, and Etz Chaim, Sha'ar Mayin Nukvin and Mayin Duchrin, discourse 8.

ועיין מ"ש בענין פי' כסותה בד"ה המגיד מראשית אחרית. ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פ' פנחס (דרי"ט ע"ב) פי' בעושיו לשון רבים היינו תלת שותפין דבאדם אב ואם והקב"ה.

And see what is written on the meaning of "her covering" in the discourse beginning "Declaring the end from the beginning." And in Zohar III, Parshas Pinchas (219b), be'osav ("its Makers"), in the plural, is explained as the three partners in a person: father, mother and the Holy One, blessed be He.

ונתבאר במ"א דכמ"כ [דכמו כן] בהנשמה ממש יש ג' בחינות אלו.

And it was explained elsewhere that likewise in the soul itself there are these three levels.

וע"ד שנתבאר לעיל בד"ה ביום השמיני עצרת בענין כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני. שאהבה הטבעית שבנפש האלקית נק' אב שממנה התולדה לעשות מצות ומע"ט [ומעשים טובים] כו' ע"ש והיינו כי שרשה מבחי' חסד לאברהם שהוא ז"א דאצילות.

And [this is] in the manner of what was explained above, in the discourse beginning "On the eighth day, an atzeres," on the subject of "For my father and my mother have forsaken me, and Havayah will gather me in": that the natural love in the G-dly soul is called "father," from which is born the doing of mitzvos and good deeds, etc.; see there. And that is because its root is from the level of "kindness to Avraham," which is Z'eir Anpin of Atzilus.

13 ונמצא זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] דאצי' נק' אב ואם דנשמה שמהם שרש האהבה והיראה שבנשמה.

It follows that Z'eir Anpin and Nukva of Atzilus are called the father and mother of the soul, for from them is the root of the love and awe in the soul.

ומה שהקב"ה נותן נשמה. היינו בחי' נשמה לנשמה שהיא בחי' יחידה שרש הנשמה דהיינו בחי' מזליה וע"ז נאמר וה' יאספני

And that the Holy One, blessed be He, gives the soul means the level of a soul to the soul, which is the level of yechidah [the soul's innermost, single point], the root of the soul, that is, the level of its mazal [its root above, from which it flows down]. And about this it is said, "and Havayah will gather me in."

וזהו ענין בעושיו לשון רבים ומזה יובן ענין ישמח ישראל בעושיו שזהו בסוכות זמן שמחתנו

And this is the meaning of be'osav ("its Makers") in the plural. And from this one can understand "Israel shall rejoice in its Makers," which is on Sukkos, "the time of our rejoicing."

כי הנה ע"י העוונות נאמר כי אבי ואבי עזבוני כו' שאין האהבה הטבעית מתגלה בנפש.

For through sins it is said, "For my father and my mother have forsaken me," etc.: that the natural love is not revealed in the soul.

אך ע"י התשובה בעשי"ת [בעשרת ימי תשובה] שע"ז נאמר וה' יאספני וכתיב אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם שהם י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] שלפני האצילות אזי נמשך מזה בחינת ישמח ישראל בעושיו.

But through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah, about which it is said, "and Havayah will gather me in," and it is written, "which You swore to our fathers from days of old," which are the Thirteen Attributes of Mercy that precede Atzilus, then from this is drawn the level of "Israel shall rejoice in its Makers":

מה שהי' [שהיה] מרוחק מהם עד הנה כמשל בן המלך שהיה בשביה כשחוזר ובא אצל אביו כו'.

[as one] who had been distant from them until now, like the analogy of a king's son who was in captivity, when he returns and comes to his father, etc.

14 ועיין בד"ה שובה ישראל עד נתבאר ענין אבי ואמי בענין אחר קצת דהיינו בחי' חו"ב [חכמה ובינה] שבנפש האלקית

And see the discourse beginning "Return, O Israel, to [Havayah]," where the subject of "my father and my mother" is explained in a somewhat different way: that is, the levels of Chochmah and Binah in the G-dly soul,

שנק' אב ואם לפי שמולידים המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] הנק' בן ובת ושרש חו"ב [חכמה ובינה] שבנפש נמשכים מחו"ב [מחכמה ובינה] שלמעלה שהם תושב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] ומי שפגם בתורה שהיא חכמתו ובינתו יתי' נקרא אבי ואמי עזבוני

which are called "father and mother" because they give birth to the emotive attributes (middos), love and awe, which are called "son and daughter." And the root of Chochmah and Binah in the soul is drawn from Chochmah and Binah above, which are the Written Torah and the Oral Torah. And one who has blemished the Torah, which is His wisdom and understanding, may He be blessed, is called "my father and my mother have forsaken me."

אבל מ"מ והי' הוא גילוי אור א"ס ב"ה ממש יאספני והיינו ע"י התשובה במס"נ [במסירות נפש] שלמעלה מהטעם ודעת.

But nevertheless "and Havayah," which is the revelation of the very Infinite Light, blessed be He, "will gather me in"; and this is through teshuvah with self-sacrifice (mesirus nefesh), which is above reason and understanding.

15 וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך. ולכן ע"י התשובה בעי"ת [בעשרת ימי תשובה] וביוהכ"פ [וביום הכפורים] אשר הוא בחי' והי' יאספני שיאסוף ויקבץ כל חלקי הנפש כו'

And this is "Return, O Israel, to Havayah your G-d." Therefore, through the teshuvah of the Ten Days of Teshuvah and Yom Kippur, which is the level of "and Havayah will gather me in," that He gathers and collects all the parts of the soul, etc.,

ע"י ישמח ישראל בעושיו היינו ג' שותפין הנ"ל שבנשמה אב ואם תושב"כ [תורה שבכתב] ותשבע"פ [ותורה שבעל פה] והקב"ה הוא אור א"ס ב"ה ממש וזהו ענין השמחה בחג הסוכות דבחי' ישמח ישראל בעושיו.

through this [comes] "Israel shall rejoice in its Makers": that is, the three partners mentioned above that are in the soul: father and mother, the Written Torah and the Oral Torah; and the Holy One, blessed be He, who is the very Infinite Light, blessed be He. And this is the joy on the festival of Sukkos, of the level of "Israel shall rejoice in its Makers."

וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' פנחס (דרל"ח ע"ב) פי' ג"כ ענין בעושיו לשון רבים שהוא ע"ד מ"ש נעשה אדם כו'

And in the Raaya Mehemna [the Faithful Shepherd, a section of the Zohar], Parshas Pinchas (238b), be'osav in the plural is also explained: that it is in the manner of what is written, "Let us make man," etc.

ומבואר ענין זה במ"א בביאור ע"פ כי המצוה הזאת כו' דנעשה לשון רבים שהוא כלול מכל ההשתלשלות ע"ס [עשר ספירות] ואינו בחינה פרטיות לבד דהיינו ששרשו מבחי' א"ק [אדם קדמון] שהוא אור כללי.

And this matter is explained elsewhere, in the explanation on "For this commandment," etc.: that "let us make" is in the plural because he [man] comprises the entire chain of descent (hishtalshelus), the ten Sefiros, and is not one particular level alone; that is, his root is from the level of Adam Kadmon [Primordial Man], which is a general light.

ובמק"מ [ובמקדש מלך] פ' בשלח (דנ"ה ע"א) כתב בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] שהאד' אינו רומז אל בחינה פרטית כמו אל ז"א לבדו או אל מלכות לבדה

And in Mikdash Melech, Parshas Beshalach (55a), he wrote in the name of Rabbi Chaim Vital that "Adam" [man] does not allude to a particular level, such as to Z'eir Anpin alone or to Malchus alone,

אלא הוא רומז אל ה' פרצופים דוגמת אריך כו' וקרוב זה למ"ש כי בכללות העולמות א"ק [אדם קדמון] הוא בחי' אריך כו'.

but rather it alludes to the five partzufim [configurations], like Arich [Arich Anpin, the "Long Countenance"], etc. And this is close to what is written, that in the general scheme of the worlds Adam Kadmon is the level of Arich, etc.

16 וע"י התשובה שהוא בחי' והי' יאספני נמשך להיות ישמח ישראל בעושיו בבחי' אור כללי הנ"ל.

And through teshuvah, which is the level of "and Havayah will gather me in," it is drawn down that there be "Israel shall rejoice in its Makers" at the level of the general light mentioned above.

אמנם הנה בחי' ישמח ישראל בעושיו הוא מגיע עד שרש ומקור הנשמות שמבחינת א"ק [אדם קדמון] כתר דכללות

However, the level of "Israel shall rejoice in its Makers" reaches up to the root and source of the souls, which is from the level of Adam Kadmon, the general Keser;

אבל בחי' ישמח הב במעשיו זהו בחי' גילוי פנימית אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' א"ק [אדם קדמון]

but the level of "Havayah shall rejoice in His works" is the level of the revelation of the inner dimension of the Infinite Light, blessed be He, which is above the level of Adam Kadmon.

שהרי א"ק [אדם קדמון] נק' אדם דבריאה לגבי אור א"ס ומבחי' שמחה וגילוי זה נמשכו הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם למעלה משרש נשמת אדה"ר [אדם הראשון] וכמ"ש בביאור ע"פ ואכלתם אכול.

For Adam Kadmon is called "the Adam of Beriah" in relation to the Infinite Light. And from the level of this joy and revelation are drawn the new souls that will be revealed in the future, which are above the root of the soul of Adam, the first man, as written in the explanation on "And you shall eat, eating."

17 והנה ע"י ישמח ישראל בעושיו שיהיה לעתיד יומשך שיהיה גילוי בחי' ישמח ה' במעשיו שהיא השמחה שמלמעלה למטה.

Now, through the "Israel shall rejoice in its Makers" that will be in the future, there will be drawn the revelation of the level of "Havayah shall rejoice in His works," which is the joy from above downward.

ומעין זה יובן ג"כ בענין זמן שמחתנו דסוכות שע"י ישמח ישראל בעושיו שהוא עד שרש ומקור הנשמות שמבחי' מזליה.

And something similar can also be understood regarding "the time of our rejoicing" of Sukkos: that through "Israel shall rejoice in its Makers," which reaches the root and source of the souls, which is from the level of their mazal,

נמשך בחי' ישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מבחי' שלמעלה משרש נש"י [נשמות ישראל] ומזליהם וכמ"ש סד"ה האזינו השמים גבי והקב"ה השיבם אהיה כטל כו' ע"ש.

the level of "Havayah shall rejoice in His works" is drawn down, which is a revelation from a level above the root of the souls of Israel and their mazal; as written at the end of the discourse beginning "Listen, O heavens," concerning "and the Holy One, blessed be He, answered them, 'I will be like dew,'" etc.; see there.

18 ועפ"ז [ועל פי זה] א"ש [אתי שפיר] הפסוק כל האזרח בישראל ישבו בסוכות דהיינו מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבא עכשיו ישבו בסוכות שמתגלה עליהם בבחינת סוכה ומקיף כו' וכמבואר למעלה.

According to this, the verse "Every citizen in Israel shall dwell in sukkos" is well understood: that is, what I will cause to shine within Israel and in their inwardness in the Time to Come, now "they shall dwell in sukkos," [meaning] that it is revealed upon them in the manner of a sukkah and an encompassing light, etc., as explained above.

והנה מבואר לעיל דבפי' ישמח ה' במעשיו יש ב' בחינות דלפי' הזח"א [הזהר חלק א] (דקל"ה ודקי"ט ודקפ"ב) משמע דקאי בתח"ה [בתחיית המתים] ובאלף השביעי.

Now, it was explained above that in the meaning of "Havayah shall rejoice in His works" there are two aspects. According to the explanation of Zohar I (135, 119 and 182), it implies that it refers to the Resurrection of the Dead and the seventh millennium,

שאז יתגלו הנשמות החדשות כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] שם. ולפי' הזח"ג [הזהר חלק ג] ויקרא (די"ו סע"א [סוף עמוד א]) משמע שזהו לאחר אלף השביעי שהוא בחי' חד חרוב ואח"כ יחדש הקב"ה עולמו

when the new souls will be revealed, as the Ramaz wrote there. And according to the explanation of Zohar III, Vayikra (16a, at the end), it implies that this is after the seventh millennium, which is the level of "one [thousand] desolate," and afterward the Holy One, blessed be He, will renew His world;

והוא בחי' השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה וכדמשמע ג"כ בגמרא פי"א [פרק י"א] דסנהדרין (דצ"ב ע"ב) בענין בהמיר ארץ כו'

and this is the level of "the new heavens and the new earth that I make," as is also implied in the Gemara, chapter 11 of Sanhedrin (92b), on the subject of "when He changes the earth," etc.;

ע"ז נאמר ישמח ה' במעשיו ואפשר לפ"ז [לפי זה] פי' במעשיו היינו בחי' השמים החדשים והארץ החדשה שהם בחי' אשר אני עושה דייקא כמ"ש מזה בפ' בראשית וזהו ענין במעשיו כו'.

about this it is said, "Havayah shall rejoice in His works." And perhaps, according to this, "in His works" means the level of the new heavens and the new earth, which are the level of "that I make" specifically, as written about this in Parshas Bereishis; and this is the meaning of "in His works," etc.

והגם דלעיל נת' [נתבאר] דבמעשיו היינו בירור שם ב"ן [שם ב"ן] י"ל [יש לומר] דב' הפירושים אמת שאחר בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שהוא בחי' היום לעשותם נמשך גילוי בחינת אשר אני עושה.

And although it was explained above that "in His works" means the refinement of the Name Ban, one may say that both explanations are true: for after the refinement of the Name Ban, which is the level of "today, to do them," the revelation of the level of "that I make" is drawn down.

דהא בהא תליא. ועיין בזח"א [בזהר חלק א] וירא (דקט"ו ע"א) ע"פ ויעש ה' לשרה עשייה איהי לעילא.

For the one depends on the other. And see Zohar I, Vayeira (115a), on "And Havayah did for Sarah": "doing is above."

ובחי' אשר אני עושה הוא עוד בחי' גבוה יותר

And the level of "that I make" is a still higher level.

כנודע מענין אני הוי' דאני היינו עצמות אור א"ס מקור ושרש שם הוי' כו'.

As is known from the matter of "I am Havayah," for "I" (Ani) is the essence of the Infinite Light, the source and root of the Name Havayah, etc.

וההפרש בין הגילוי שבזמן התחיה ואלף הז' למה שיהיה אח"כ. כשיחדש הקב"ה עולמו. היינו דמה שמאיר אז באלף הז' רק בבחינת מקיף יומשך אח"כ להיות גילוי בחי' זו בבחי' פנימית ממש ויומשכו מקיפים עליונים יותר. כי כך הוא ענין העליות.

And the difference between the revelation at the time of the Resurrection and the seventh millennium and what will be afterward, when the Holy One, blessed be He, renews His world, is that what shines then, in the seventh millennium, only as an encompassing light will afterward be drawn down, so that this level is revealed as truly internal, and still higher encompassing lights will be drawn down; for such is the nature of ascents.

והנה הרמ"ז [הרב משה זכות] פי' בפי' וירא (דקל"ה) שהנשמות החדשות שיתגלו בעת תח"ה [תחיית המתים] עליהם נאמר ועטרותיהם בראשיהם שהם יהיו בחי' עטרה על נשמות הצדיקים שבאו לעולם.

Now, the Ramaz explained in Parshas Vayeira (135) that about the new souls that will be revealed at the time of the Resurrection of the Dead it is said, "with their crowns on their heads": that they will be the level of a crown upon the souls of the righteous who came into the world.

וכ"כ [וכן כתב] שם בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל]. ונודע דעטרה היינו בחי' מקיף. אמנם כשיחדש הקב"ה עולמו אזי מקיפים אלו יומשכו בבחי' פנימית ממש.

And so he wrote there in the name of Rabbi Chaim Vital. And it is known that a crown is the level of an encompassing light. However, when the Holy One, blessed be He, renews His world, then these encompassing lights will be drawn down into the level of the truly internal.

19 והנה עד"ז יובן ג"כ בענין סוכות ושמיני עצרת. דבסוכות השמחה המתגלה מלמעלה למטה בחינת ישמח ה' במעשיו היא בבחינת סוכה ומקיף. ובשמיני עצרת הוא יוצא מבחי' מקיף להיות נקלט ונתפס בבחי' פנימיות נש"י [נשמות ישראל].

Now, in this manner one can also understand the matter of Sukkos and Shemini Atzeres. On Sukkos the joy that is revealed from above downward, the level of "Havayah shall rejoice in His works," is in the manner of a sukkah and an encompassing light; and on Shemini Atzeres it comes forth from the level of an encompassing light to be absorbed and grasped in the inwardness of the souls of Israel.

20 ולכן בחי' זו הוא ביום השמיני עצרת שזהו בחינה שלמעלה משבעה ימי ההקף דהיינו שרומז לבחי' שלמעלה משית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב שהם כנגד ששת ימי המעשה ויום השבת.

Therefore this level is on "the eighth day, atzeres," which is a level above the seven days of the cycle; that is, it alludes to the level above the "six thousand years that the world exists, and one [thousand] desolate," which correspond to the six days of Creation and the Shabbos day.

אבל בחי' ביום השמיני. רומז לבחי' השמים החדשים והארץ החדשה שיתגלה אחר בחי' וחד חרוב. וכמ"ש בתשו' [בתשובות] הרשב"א [הרבי שלמה בן אדרת] ח"א [חלק א'] סס"י [סוף סימן] ט'.

But the level of "on the eighth day" alludes to the level of the new heavens and the new earth, which will be revealed after the level of "and one desolate," as written in the Responsa of the Rashba, part 1, end of section 9.

וכעין זה נתבאר ג"כ בד"ה למנצח על השמינית בענין מילה שניתנה בשמיני. שלכן היא למעלה מבחי' שבת כו' ע"ש. עכ"ה [עד כאן הגהה]:

And something like this was also explained in the discourse beginning "For the conductor, on the sheminis," on the subject of circumcision, which was given on the eighth [day], that therefore it is above the level of Shabbos, etc.; see there. Thus far the gloss.

21 ה והנה כשמתחברים שני השמחות יחד בסוכות ושמיני עצרת אזי לא יהיה מונע ומעכב מגוף ונפש הבהמית המעלימים ומסתירים כו'.

5. Now, when the two joys are joined together on Sukkos and Shemini Atzeres, then there will be no hindrance or obstruction from the body and the animal soul, which hide and conceal, etc.

כי השמחה היא גילוי אלקות המשברת כל עמי הארץ וכך אנו רואים בחוש בגשמיות שכשהאדם שרוי בשמחה בחדות ה' היא מעוזו הוא מרוחק מתאוות גשמיות כו'.

For joy is a revelation of G-dliness, which breaks all "the peoples of the earth." And so we see tangibly, in physical terms, that when a person is steeped in joy, in "the joy of Havayah," which "is his strength," he is far from physical desires, etc.

והנה כל השנה נאמר וירא אלקים את האור כי טוב טוב לגנוז (עיין ברבות ס"פ שלח לך ע"פ אור זרוע לצדיק

Now, throughout the year it is said, "And G-d saw the light, that it was good": good to be hidden away (see the Midrash Rabbah, end of Parshas Shelach Lecha, on "Light is sown for the righteous,"

ובפ' תרומה ר"פ ל"ה על פסוק זה ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] ר"פ פקודי דר"ך ע"ב ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' בלק די ר"ד ע"ב ועיין מ"ש בביאור ע"פ וקבל היהודים גבי נעשה ונשמע)

and Parshas Terumah, beginning of chapter 35, on this verse; and see Zohar II, beginning of Parshas Pekudei, 220b, and the commentary of the Ramaz there, and Parshas Balak, 204b; and see what is written in the explanation on "And the Jews accepted," concerning "We will do and we will hear"),

דהיינו בתורה ומצות שבהם ועל ידם נמשך גילוי אלקות למטה בנפש האדם שרמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח כלים ונקי אברים דמלכא

that is, [hidden] in Torah and mitzvos, in which and through which a revelation of G-dliness is drawn down below into the soul of man; for the 248 positive commandments are 248 vessels and are called "the limbs of the King,"

שהוא עד"מ כאדם האוחז באחד מאבריו של אדם שעי"ז יכול להמשיך אותו ולהנהיגו לכל מקום שירצה כך ע"י התורה והמצות ממשיך אור א"ס ב"ה המלובש בתוכם להיות שורה על נפשו.

which is, by way of analogy, like a person who grasps one of the limbs of another person, through which he can draw him and lead him to go wherever he wishes. So too, through Torah and mitzvos one draws the Infinite Light, blessed be He, which is enclothed within them, to rest upon one's soul.

ולכן נק' קורא בתורה שקורא וממשיך כו' כמ"ש במ"א (ועיין בפ' בשלח בד"ה לסוסתי) ותלמוד תורה כנגד כולם כי המצות הם בחינת אברים החיצונים ותורה הוא בחינת אברים הפנימים כו' כמ"ש במ"א.

Therefore one is called "one who reads (korei) in the Torah," for he calls and draws down, etc., as written elsewhere (and see Parshas Beshalach, in the discourse beginning "To my mare"). And "the study of Torah is equal to them all," for the mitzvos are the level of the outer limbs, and Torah is the level of the inner organs, etc., as written elsewhere.

וזהו וישמחו בך ישראל מקדשי שמך כי שמך הוא בחי' מלכותו ית' שהוא בחי' שם לבד שהוא המשכות חיות העולמות

And this is "And Israel, who sanctify Your Name, shall rejoice in You": for "Your Name" is the level of His Malchus, may He be blessed, which is only the level of a name, which is the drawing down of the life-force of the worlds;

אך ישראל הם ממשיכים בחי' קדש העליון ע"י אק"ב [אשר קדשנו במצותיו] להיות השראת אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו המלובש במצותיו שורה ומתגלה למטה (ועמ"ש מענין מקדשי שמך בשה"ש [בשיר השירים] בביאור ע"פ צאינה וראינה ובפ' ויחי בד"ה אוסרי לגפן)

but Israel draw down the level of the supernal holiness through "Who has sanctified us with His commandments," so that the indwelling of the Infinite Light, blessed be He, Himself, in His own glory, which is enclothed in His commandments, rests and is revealed below. (And see what is written on "who sanctify Your Name" in Shir HaShirim, in the explanation on "Go out and see," and in Parshas Vayechi, in the discourse beginning "Binding to the vine.")

וזהו לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה שיהא הקב"ה שהוא קדוש ומובדל כו' בבחי' שכינתיה זו מדת מלכותו ית' ביחוד גמור להיות נעוץ תחלתן בסופן כו'.

And this is "for the sake of the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah": that the Holy One, blessed be He, who is holy and set apart, etc., be in the level of His Shechinah, which is His attribute of Malchus, may He be blessed, in complete union, so that "their beginning is wedged in their end," etc.

ולכן הם ראוים לכך להיות וישמחו בך שיהיה גילוי השמחה בך בעצמותך למעלה מבחי' שם

Therefore they are worthy of this, to be [in the state of] "and they shall rejoice in You": that there be a revelation of the joy in You, in Your essence, above the level of a name.

כי מאחר שהם הממשיכים אור א"ס למטה לכן להם יאתה להיות שמחים בהגלות נגלות אור א"ס ב"ה.

For since it is they who draw the Infinite Light down below, therefore it befits them to rejoice as the Infinite Light, blessed be He, is openly revealed.

22 וזהו מעלת ישראל דוקא כי וירם קרן לעמו משא"כ המלאכים שואלים איה מקום כבודו כו'.

And this is the distinction of Israel specifically, for "He has raised up the horn of His people," whereas the angels ask, "Where is the place of His glory?" etc.

וזהו הבא לטהר כלומר לטהר ולזכך מדת מלכותו יתי ולהאיר לה בתוספת אורה מאור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו מבחי' קדש העליון

And this is "One who comes to purify (letaher)": that is, to purify and refine His attribute of Malchus, may He be blessed, and to illuminate it with additional light from the Infinite Light, blessed be He, Himself, in His own glory, from the level of the supernal holiness.

ועמ"ש סד"ה נאוו לחייך בתורים ע"פ כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומ"ש בד"ה כי אתה נרי בפי' הפסוק ארוממך אלקי המלך

And see what is written at the end of the discourse beginning "Your cheeks are lovely with rows [of ornaments]," on "Thus says Havayah, the King of Israel and his Redeemer, Havayah of Hosts: I am the first and I am the last"; and what is written in the discourse beginning "For You are my lamp," on the explanation of the verse "I will exalt You, my G-d the King."

והיינו ע"י מצותיו יתי מסייעין לו ר"ל [רוצה לומר] המצות בעצמן מסייעין לו שהם הם הכלים שבהם ועל ידם נמשך אור א"ס ב"ה למטה

And this is through His commandments, may He be blessed: "they assist him" means that the mitzvos themselves assist him, for they are the vessels in which and through which the Infinite Light, blessed be He, is drawn down below.

רק שהמצות צריכות כונה מהאדם העושה אותן שיהיה כוונתו לדבקה בו יתי ברעותא דליבא

Only, the mitzvos require intention from the person who does them: that his intention be to cleave to Him, may He be blessed, with the desire of the heart.

ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח להיות המשכות אור א"ס ב"ה המלובש במצותיו בגילוי למטה

And "a spirit brings a spirit and draws down a spirit," so that the drawing down of the Infinite Light, blessed be He, which is enclothed in His commandments, be in revelation below.

(ונקרא בחי' זו לטהר עם היות שהוא המשכת בחי' קדש העליון כנ"ל. אך כי לפי שבחי' מל' היא מקור דבי"ע אשר שם הוא בחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] טהור וטמא בחינת כרחל לפני גוזזיה נאלמה וע"י המשכה זו מבחי' קדש העליון נעשה ג"כ טהרה מסטרא דמסאבו שלא יהיה יניקת החיצונים כו' ע"כ נק' לטהר)

(And this level is called "to purify," even though it is the drawing down of the level of the supernal holiness, as above. But since the level of Malchus is the source of [the worlds of] Beriah, Yetzirah and Asiyah, where there is the level of the Tree of Knowledge of good and evil, pure and impure, the level of "like a ewe (rachel) that is mute before her shearers," and through this drawing down from the level of the supernal holiness there also comes about purification from the side of impurity, so that there be no nurture for the external forces, etc., therefore it is called "to purify.")

(ועמ"ש בביאור המאמר פ' תזריע זח"ג [זהר חלק ג] ע"פ ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא ע"ש בפי' מענין טהור ועמ"ש ע"פ זאת חקת התורה בענין מי יתן טהור מטמא)

(And see what is written in the explanation of the maamar of the Zohar III, Parshas Tazria, on "And if a man's hair falls out, he is bald; he is pure"; see there, in the explanation of the matter of "pure"; and see what is written on "This is the statute of the Torah," on the subject of "Who can bring a pure thing out of an impure one?")

ועד"ז ג"כ המשכת יג"מ [י"ג מדות] הרחמים נק' וזרקתי עליכם מים טהורים ועיין בזהר ח"ג [חלק ג'] (מ"ט א')

And in this manner too, the drawing down of the Thirteen Attributes of Mercy is called "And I will sprinkle pure water upon you." And see Zohar III (49a),

שהם מבחי' טלא דבדולחא שהוא גבורה דע"י [דעתיק יומין] המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה] וע"ש במק"מ [במקדש מלך] בשם נ"ב מהרח"ו [מהרבי חיים ויטאל] פי' המשכה מיסוד דא"א כו'

that they are from the level of "the crystalline dew" (tala di'vedolcha), which is the Gevurah of Atik Yomin that is enclothed in the Mocha Stima'ah (the hidden brain); and see there in Mikdash Melech, in the name of a gloss of Rabbi Chaim Vital, that it means a drawing down from the Yesod of Arich Anpin, etc.

ונק' מים טהורים לפי שבהם ועל ידם נמשך הטהרה כדכתיב מי יתן טהור מטמא כו'

And they are called "pure water" because in them and through them purity is drawn down, as it is written, "Who can bring a pure thing out of an impure one?" etc.

וגם תטהרו דגבי יום הכפורים פי' הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ אחרי שהוא גימטריא כת"ר. הרי שהמשכה עליונה זו נק' ג"כ לשון טהרה.

And also "you shall be purified (titharu)," which is said concerning Yom Kippur, the Ramaz explained at the end of Parshas Acharei, is numerically equal to Keser. Thus this supernal drawing down is also termed "purity."

והיינו מטעם הנ"ל. וע' בזח" (דק"ב א' ח"ב [חלק ב'] דס"ט ב' ח"ג [חלק ג'] מ"ח ב') ועוי"ל [ועוד יש לומר] ע"ד מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] בפי' קדושים (בדף פ' סע"ב [סוף עמוד ב])

And that is for the reason stated above. And see the Zohar (102a; Part II, 69b; Part III, 48b). And one may further say [this] in the manner of what the Ramaz wrote in Parshas Kedoshim (page 80b, at the end),

בפי' יראת ה' טהורה שהיא בחי' גבורה דעתיק המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה] וע"ש בזהר קדושה אתקרי כו' ועד"ז

on the meaning of "The fear of Havayah is pure," that it is the level of the Gevurah of Atik, enclothed in the Mocha Stima'ah; and see there in the Zohar, "it is called holiness," etc. And in this manner

נמצא עוד בזח"א [בזהר חלק א] (קפ"ד ב') גבי נט"י [נטילת ידים] כיון דאתקדש אקרי טהור כו' ובח"ג [ובחלק ג'] (דמ"ב א')

it is found further in Zohar I (184b), concerning the washing of the hands: "once it has been sanctified, it is called pure," etc.; and in Part III (42a):

כיון דאתדכאן מתקדשן כו' ע"ש. ולפמ"ש [ולפי מה שכתוב] בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך טהרה כי הטהרה היא העיקר בסוד הגבורה.

"once they are purified, they are sanctified," etc.; see there. And according to what is written in Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Purity," purity is principally in the mystery of Gevurah.

אך אין זה בגבורה סתם דאצי' כ"א המשכת גבורה דעתיק כנ"ל מקור הטהרה והקדש עליון וזהו ג"כ ענין תטהרו כו'

But this is not in the ordinary Gevurah of Atzilus, but rather the drawing down of the Gevurah of Atik, as above, the source of purity and of the supernal holiness; and this is also the meaning of "you shall be purified," etc.

ולפי שהמל' שרשה מבחי' גבורה ותכלית עלייתה לקבל מבחי' גבורה דעתיק שהם גבורות הממותקות בתכלית וזהו ג"כ ענין כמעלת הזהב על הכסף

And since Malchus is rooted in the level of Gevurah, and the ultimate goal of its ascent is to receive from the level of the Gevurah of Atik, which are the Gevuros that are utterly sweetened; and this is also the matter of "like the superiority of gold over silver";

וגם גבי זהב נאמר בתורה בכ"מ [בכמה מקומות] זהב טהור כמ"ש מנרת זהב טהור ובציץ כתיב ועשית ציץ זהב טהור כו' קדש להוי'.

and also concerning gold, the Torah says in many places "pure gold," as it is written, "a menorah of pure gold," and concerning the tzitz it is written, "And you shall make a tzitz of pure gold," etc., "Holy to Havayah."

23 ועוי"ל [ועוד יש לומר] בענין הבא לטהר דהיינו ע"ד מ"ש וכעצם השמים לטהר ועמ"ש בזה בפ' משפטים שהוא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] עד שיוכלל ויתעלה בטהירו עילאה.

And one may further say, regarding "One who comes to purify (letaher)," that it is in the manner of what is written, "and like the essence of the heavens for purity (latohar)"; and see what is written on this in Parshas Mishpatim, that it is the refinement of the Name Ban until it is included and elevated into the supernal purity (tehiru ila'ah).

ועד"ז יובן פי' הבא לטהר ולזכך מדת מלכותו ית' שיהיה בבחי' נעוץ סופן בתחלתן דהיינו בבחי' טהירו עילאה שממל' דא"ס והיינו להיות אני ראשון ואני אחרון בשוה כמ"ש במ"א.

And in this manner one can understand the meaning of "One who comes to purify" and to refine His attribute of Malchus, may He be blessed: that it be in the state of "their end is wedged in their beginning," that is, in the level of the supernal purity, which is from the Malchus of the Infinite One (Ein Sof); and that is, that "I am the first and I am the last" be equal, as written elsewhere.

24 וגם כי בהנשמה שייך ג"כ בחי' זו כי הנה ידוע מאמר נשמה שנתת בי טהורה היא ששרש נש"י [נשמות ישראל] מבחי' טהירו עילאה ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אם בחקתי תלכו.

And moreover, this level applies to the soul as well. For the saying is known, "The soul that You have placed within me, it is pure": that the root of the souls of Israel is from the level of the supernal purity. And see what is written on this in the explanation on "If you walk in My statutes."

אלא שמשם ירדה פלאים על ידי בראתה יצרתה כו'

But from there it descended astonishingly, through "You created it, You formed it," etc.

ועבודת האדם להיות בבחי' תשובה והרוח תשוב כו' כמו שהיתה הנשמה בשרשה בבחינת טהירו עילאה וזהו פי' הבא לטהר ועי"ז ממשיך כמ"כ במקור נש"י [כמו כן] שהיא מדת מלכותו ית'.

And the service of man is to be in a state of teshuvah (return), [as in] "and the spirit shall return," etc., as the soul was in its root, in the level of the supernal purity. And this is the meaning of "One who comes to purify"; and through this one likewise draws [this] into the source of the souls of Israel, which is His attribute of Malchus, may He be blessed.

וגם י"ל [יש לומר] בפי' לטהר ע"ד מ"ש (באיוב סי' ל"ז כ"א) ורוח עברה ותטהרם דהיינו העננים המחשיכים ומסתירים על גילוי אלקותו ית' שהוא בחי' שמש הוי' כו'

One may also say, on the meaning of "to purify," [that it is] in the manner of what is written (in Job, chapter 37, [verse] 21), "and a wind passes and clears them (vatetaharem)": that is, the clouds that darken and hide the revelation of His G-dliness, may He be blessed, which is the level of "a sun is Havayah," etc.;

ולטהר אותם הוא על ידי המשכה מבחי' עליונה כענין ועובר על פשע ועד"ז הוא ענין ורוח עברה ותטהרם כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ג ע"א) והוא המשכה מא"א [מאריך אנפין]

and to clear them away is through a drawing down from a higher level, like the matter of "and passes over transgression"; and in this manner is the matter of "and a wind passes and clears them," as written in the Idra Rabba (133a); and it is a drawing down from Arich Anpin.

ועו"ל [ועוד יש לומר] בפי' הבא לטהר דהנה טיהרא הוא תרגום של צהרים שענינו הוא עת אור היום חזק

And one may further say, on the meaning of "One who comes to purify": tihara is the Aramaic translation of tzohorayim (noon), which means the time when the daylight is strong.

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (דקכ"ט א') בפלגותא דשערי אזיל חד ארחא כו' ההי"ד [הדא הוא דכתיב] ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום ובביאור האדרא שם שבחי' אורח הנ"ל דא"א שבפלגותא דשערי נמשל לחצי היום שאז אור היום בתוקפו. ועד"ז [ועל דרך זה] הוא ענין צהרים שהוא ג"כ כשאור היום חזק.

And in Zohar III (129a): "In the parting of the hair goes one path," etc., as it is written, "But the path of the righteous is like the gleaming light, shining ever brighter until the day is established." And in the explanation of the Idra there, [it is explained] that the level of the path mentioned above, of Arich Anpin, in the parting of the hair, is likened to midday, when the daylight is at its full strength. And in this manner is the matter of noon, which is also when the daylight is strong.

והנה המל' נקרא נר כנודע ולכן אור הנר יפה בלילה דוקא משא"כ ביום שרגא בטיהרא מאי אהני וכמ"ש בזח"א [בזהר חלק א] ויחי (דרל"ב סע"א [סוף עמוד א]) שרגא דדליק אתחזי בליליא ביממא אסתתרת

Now, Malchus is called a lamp, as is known; therefore the light of a lamp is beautiful specifically at night, whereas by day, "a lamp at noon (tihara), what use is it?" And as written in Zohar I, Vayechi (232a, at the end): "A lamp that is lit is seen at night; by day it is hidden."

ופי' הבא לטהר היינו לזכך ולהאיר מדת מלכותו יתי' שתהיה במדרגת טהירו עילאה שהוא בחי' נכון היום

And the meaning of "One who comes to purify (letaher)" is to refine and illuminate His attribute of Malchus, may He be blessed, so that it be at the degree of the supernal purity, which is the level of "the day established,"

והיינו ע"י שממשיך יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה ועד"ז נאמר לעתיד והיה אור הלבנה כאור החמה כו'

and that is by drawing down the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah. And in this manner it is said of the Time to Come, "And the light of the moon shall be like the light of the sun," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] (בישעיה סי' נ"ח) וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים והיינו על ידי קיום הצדקה כמש"ש [כמה שכתוב שם]:

And this is what is said (in Isaiah, chapter 58), "Then your light shall shine in the darkness, and your gloom shall be like noon"; and that is through the fulfillment of [the mitzvah of] charity, as it is written there.

25 ו וזהו הויי לי כו' פי' ה' לי שנמשך אור א"ס ב"ה על נפשו והיינו ע"י עוזרי שהם המצות.

6. And this is "Havayah is for me," etc. The meaning of "Havayah is for me" is that the Infinite Light, blessed be He, is drawn down upon one's soul; and that is through "my helpers," which are the mitzvos.

(ועמ"ש על פסוק זה בזהר ח"ג [חלק ג'] דקל"ט ע"ב. ח"ב [חלק ב'] דצ"ה ע"א)

(And see what is written on this verse in the Zohar, Part III, 139b; Part II, 95a.)

[ולבאר הענין איך המצות הם עוזרי הנה פי' וענין עזר מבואר בזהר ע"פ אעשה לו עזר שהוא להיות זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פב"פ [פנים בפנים]

[And to explain the matter, how the mitzvos are "my helpers": the meaning and matter of "help" (ezer) is explained in the Zohar on "I will make him a helper": that it is so that Z'eir Anpin and Nukva be face to face,

כמ"ש בזהר בראשית (דל"ה ע"א) אבל סמך דא עזר. ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין כו' סמוכים לעד לעולם כו' ע"ש ובזח"ג [ובזהר חלק ג] (דף מ"ד ע"ב ודפ"ג ע"ב ודה"ה סע"א [סוף עמוד א]).

as written in the Zohar, Bereishis (35a): "But support: this is help. And this is help from above, that turns above, face to face," etc., "supported forever and ever," etc.; see there. And [see] Zohar III (44b, 83b, and 5a at the end).

והנה ע"י יחוד עליון זה נעשה בחי' עזר גם למעלה ביחודא עילאה והוא ע"י העלאת מ"ן [מיין נוקבין] מיחו"ת [מיחודא תתאה] דבי"ע זע"ז [ועל ידי זה] דייקא נמשך גילוי אור א"ס בז"א ועיין בזהר ויקרא (ד' ז' ע"ב) ואימתי יתקרי אחד כו'.

Now, through this higher union there comes about the level of "help" above as well, in the higher unity (yichuda ila'ah); and this is through the raising of mayin nukvin (feminine waters) from the lower unity (yichuda tata'ah) of Beriah, Yetzirah and Asiyah; and through this specifically, the revelation of the Infinite Light is drawn into Z'eir Anpin. And see the Zohar, Vayikra (7b): "And when is He called One?" etc.

ובפרדס בשער כ"ז שער האותיות פרק י"ח באות סמ"ך פי' ענין סמוכים כי תפארת נסמך במלכות ומלכות נסמך בתפארת.

And in Pardes, in Sha'ar (Gate) 27, Sha'ar HaOtiyos, chapter 18, on the letter samech, the matter of "supported" (semuchim) is explained: that Tiferes is supported by Malchus, and Malchus is supported by Tiferes.

והנה ביאור ענין זה דהחזרת פנים בפנים בנש"י [בנשמות ישראל] למטה מבואר בד"ה כי ההרים ימושו.

Now, the explanation of this matter, the return to face to face in the souls of Israel below, is given in the discourse beginning "For the mountains may depart."

דהיינו כאשר נפשות ישראל בטבעם נמשכים לעבודת ה' לאהבה אותו ולדבקה בו מרצונם וחפצם האמיתי שזה עיקר וחיות הנפש כו' משא"כ כשהם בבחינת פנו אלי עורף כו'.

That is, when the souls of Israel by their nature are drawn to the service of G-d, to love Him and to cleave to Him out of their true will and desire, which is the essence and life of the soul, etc.; which is not so when they are in the state of "they have turned their back to Me," etc.

26 והנה להיות החזרת פב"פ [פנים בפנים] הוא ע"י קיום המצות שהם ממשיכים גילוי רצון העליון עוי"ז [ועל ידי זה] נמשך ג"כ הרצון בנפש לאהבה את ה' ברצון וחפץ אמיתי כו' וזהו ענין ומשביע לכל חי רצון כו' יעו"ש [יעויין שם].

Now, since the return to face to face is through the fulfillment of the mitzvos, which draw down the revelation of the supernal will, through this there is also drawn into the soul the will to love G-d with true will and desire, etc. And this is the matter of "and satisfies every living thing [with] will," etc.; see there.

27 וכמ"כ [וכמו כן] נתבאר ענין זה בד"ה והיה מספר בנ"י [בני ישראל] גבי פקדת הארץ ותשוקקיה ובד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי פי' וענין קדושה כו'

And likewise this matter was explained in the discourse beginning "And the number of the children of Israel shall be," concerning "You have remembered the earth and made it long [for You]," and in the discourse beginning "And Moshe spoke to the heads of the tribes," concerning the meaning and matter of holiness, etc.,

שהיא בחי' אהבה רבה הנמשך ומתגלה בנפש ע"י אשר קדשנו במצותיו שהוא המשכת רצון העליון הסוכ"ע כו' ע"ש.

which is the level of great love (ahavah rabbah) that is drawn down and revealed in the soul through "Who has sanctified us with His commandments," which is the drawing down of the supernal will that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.; see there.

ובביאור ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו בסופו ולכן נק' המצות עוזרי שהם הגורמים העזר להיות סמוכים בבחי' פב"פ [פנים בפנים] וזהו ישלח עזרך מקדש היינו ע"י אשר קדשנו במצותיו כו'

And [see] in the explanation on "After Havayah your G-d you shall walk," at its end. And therefore the mitzvos are called "my helpers," for they are what cause the help, so that [the union] be "supported" in the level of face to face. And this is "May He send your help from holiness (mikodesh)": that is, through "Who has sanctified us with His commandments," etc.

וזהו ג"כ מ"ש מאין יבא עזרי ופי' בזהר פ' יתרו (דפ"ג ריש ע"א) דפי' מאין היינו מבחי' ע"י [עתיק יומין] כו']:

And this is also what is written, "From where (me'ayin) will my help come?" And it is explained in the Zohar, Parshas Yisro (83a, at the beginning), that me'ayin means from the level of Atik Yomin, etc.]

28 ואני אראה בשונאי. פי' ואני אראה שיהיה בבחי' גילוי הוא ע"י שונאי דוקא דהיינו ע"י אתהפכא חשוכא לנהורא ולמען דעת כל עמי הארץ כו' שאז נעשה בחי' ראי' [ראיה]

"And I shall see through my enemies": the meaning of "and I shall see" is that it will be in a state of revelation, and this is through "my enemies" specifically, that is, through the transformation of darkness into light, and "so that all the peoples of the earth may know," etc.; for then there comes about the level of sight.

[וכמ"ש במ"א ממשל כח הראיה שמלובש דוקא בשחור שבעין דהיינו ענין אתהפכא חשוכא לנהורא בירור שם ב"ן [שם ב"ן] שם דוקא מתגלה בחי' הראיה ע' [עיין] מזה בביאור ע"פ כנשר יעיר כו']

[As written elsewhere, from the analogy of the power of sight, which is enclothed specifically in the black of the eye: that is, the matter of the transformation of darkness into light, the refinement of the Name Ban; there specifically the level of sight is revealed. See on this in the explanation on "As an eagle rouses [its nest]," etc.]

וגילוי השמחה ע"י ביטול כל מונע ומעכב מקליפות וסט"א [וסטרא אחרא] כמ"ש ובאבוד רשעים רנה (ועמ"ש מזה בפ' ויצא בד"ה ושבתי בשלום וע' בזח"א [בזהר חלק א] פ' נח דס"א ב' ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובפ' חיי שרה דקכ"א ב')

And the revelation of joy is through the nullification of every hindrance and obstruction from the kelipos (husks) and the sitra achra (the other side), as it is written, "And when the wicked perish there is song." (And see what is written on this in Parshas Vayetzei, in the discourse beginning "And I will return in peace"; and see Zohar I, Parshas Noach, 61b, and the commentary of the Ramaz there, and Parshas Chayei Sarah, 121b.)

והשמחה שהיא מביטול הסט"א [הסטרא אחרא] היא שמחה גדולה ביתר שאת משמחת נפש הצדיקים בה' כו' כמשל היוצא מן השביה כו'. וע"ז אמרו במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] כו' כי יתרון האור הוא הבא מן החושך כו'

And the joy that comes from the nullification of the sitra achra is a great joy, with "greater exaltation" than the joy of the soul of the righteous in G-d, etc., like the analogy of one who goes out of captivity, etc. And about this they said, "In the place where penitents (ba'alei teshuvah) stand," etc., for "the advantage of light is that which comes from darkness," etc.

(ואפשר לומר שזהו ע"ד מ"ש בפ' בראשית ע"פ אעשה לו עזר כנגדו שהעזר נמשך מבחי' כנגדו וזהו גדול יותר מבחי' בעוזרי דמעשה המצות כי בחי' תשובה גבוה יותר שהוא בחי' מאדך.

(And one may say that this is in the manner of what is written in Parshas Bereishis on "I will make him a helper against him (kenegdo)": that the help is drawn from the level of "against him," and this is greater than the level of "among my helpers," the performance of the mitzvos; for the level of teshuvah is higher, being the level of "with all your might (me'odecha)."

וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך כו' ועמ"ש בפ' מקץ בד"ה ת"ר [תנו רבנן] נר חנוכה בענין אספה"מ [אספקלריא המאירה] שהיא בחינת מעשה המצות וענין אספשא"מ [אספקלריא שאינה מאירה] כו' והיא בחי' העזר הנמשך מבחי' כנגדו דייקא.

And as written elsewhere on "Show me your appearance," etc. And see what is written in Parshas Miketz, in the discourse beginning "Our Rabbis taught: the Chanukah lamp," on the matter of the luminous speculum (aspaklaria hame'irah), which is the level of the performance of the mitzvos, and the matter of the non-luminous speculum (aspaklaria she'einah me'irah), etc.; and this is the level of the help that is drawn from the level of "against him" specifically.

וזהו ואני אראה בשונאי דייקא וכמ"ש בד"ה אוסרי לגפן בענין סותה כו'

And this is "And I shall see through my enemies" specifically; and as written in the discourse beginning "Binding to the vine," on the matter of "his robe" (susoh), etc.

וגם י"ל [יש לומר] כי ישלח עזרך מקדש הנה קדש הוא ח"ע [חכמה עילאה] דאורייתא מחכמה נפקת זהו העזר הנמשך על ידי מעשה המצות שהם בחינת רצון העליון המלובש בח"ע [בחכמה עילאה] כו' אבל מאין יבא עזרי היינו מבחינת רצון העליון מה שלמעלה מהחכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא

And one may also say that [in] "May He send your help from holiness (mikodesh)," kodesh is the supernal Chochmah, [for] "the Torah comes forth from Chochmah"; this is the help drawn through the performance of the mitzvos, which are the level of the supernal will enclothed in the supernal Chochmah, etc. But "From where (me'ayin) will my help come?" is from the level of the supernal will that is above Chochmah, as it is written, "And Chochmah is found from ayin [nothingness] (me'ayin)."

וזהו הנמשך ע"י תשובה כו' ולכן נאמר ע"ז אשא עיני כו' בחי' ואני אראה כו' וז"ש [וזהו שכתוב] ג"כ מעם ה' עושה שמים וארץ

And this is what is drawn through teshuvah, etc. Therefore it is said about this, "I lift up my eyes," etc., the level of "And I shall see," etc. And this is also what is said, "from Havayah, Maker of heaven and earth."

דאיתא בפרדס בעה"כ [בערכי הכינויים] ערך סייעתא דשמיא שהוא הסיוע ששרש המשכתו מהמדות עליונות והחכמה משא"כ בחי' מאין יבא עזרי זהו מבחינת שלמעלה מבחי' שמים וזהו עושה שמים וארץ כו'

For it is found in Pardes, in Erchei HaKinuyim, the entry "Heavenly assistance" (siyata di'shemaya), that it is the assistance whose drawing down is rooted in the supernal attributes and in Chochmah; whereas the level of "From where will my help come?" is from a level that is above the level of "heaven," and this is "Maker of heaven and earth," etc.

וע' מ"ש ע"פ כי אתה נרי הוי' והוי' יגיה חשכי. דזהו כענין הנ"ל דכי אתה נרי הוי' זהו כענין הוי' לי בעוזרי ומ"ש והוי' יגיה חשכי זהו כענין מאין יבוא עזרי

And see what is written on "For You are my lamp, Havayah, and Havayah illuminates my darkness," that this is like the matter above: "For You are my lamp, Havayah" is like the matter of "Havayah is for me among my helpers," and what is said, "and Havayah illuminates my darkness," is like the matter of "From where will my help come?"

ועויי"ל [ועוד יש לומר] בזה לפמש"ל [לפי מה שכתוב לעיל] דבחי' העזר הוא להיות כנס"י [כנסת ישראל] עם הקב"ה פנים בפנים

And one may further say about this, according to what was written above, that the level of help is for the Congregation of Israel to be with the Holy One, blessed be He, face to face.

ומבואר בזח"ג [בזהר חלק ג] ס"פ אחרי) (ד' ע"ז ע"ב) דחיבור ויחוד בחי' ו"ה הוא ע"י בחי' חסד אבל חבור ויחוד י"ה לא תליא חיבורא דילהון בחסד אלא במזלא תליא כו' ועמ"ש בענין ב' יחודים אלו ע"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות.

And it is explained in Zohar III, end of Parshas Acharei (77b), that the joining and union of the level of vav and hei is through the level of Chesed, but the joining and union of yud and hei: "their joining does not depend on Chesed, but it depends on the mazal [the flow from the highest source]," etc. And see what is written on the matter of these two unions on "These are the accounts of the Mishkan, the Mishkan of Testimony.")

29 וזהו עצמו ענין ב' בחי' עזר הנ"ל כי הוי' לי בעוזרי זהו ענין סייעתא דשמיא שההמשכה מבחי' חסד עליון להיות פב"פ [פנים בפנים] ע"ד יחוד ו"ה

And this itself is the matter of the two levels of help mentioned above: for "Havayah is for me among my helpers" is the matter of heavenly assistance, where the drawing down is from the level of supernal Chesed, so as to be face to face, in the manner of the union of vav and hei.

אכן מאין יבא עזרי זהו בחי' מזלא מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות נמשך משם ג"כ בבחי' ו"ה והיינו כמו בשבת שאז עולים זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] במקום או"א [אבא ואימא] ממש.

However, "From where will my help come?" is the level of the mazal, which is above the order of the chain of descent (hishtalshelus), so that from there, too, it be drawn into the level of vav and hei; and this is as on Shabbos, when Z'eir Anpin and Nukva ascend to the actual place of Abba and Imma,

30 ומקבלים גם כן מבחי' מזלא כו' ועד"ז נאמר לעתיד ביום ההוא יהיה שגם ו"ה יהיו בבחי' ומדרגת י"ה.

and they also receive from the level of the mazal, etc. And in this manner it is said of the Time to Come, "On that day it shall be," that vav and hei too will be at the level and degree of yud and hei.

ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] ס"פ כ"ז בכוונת עזרת אבותינו

And see Pri Etz Chaim, Sha'ar Krias Shema, end of chapter 27, on the intention of "The help of our fathers."

וז"ל [וזה לשונו] עזרת הוא סוד הורדת היכל ק"ק [קדש הקדשים] למטה בהיכל הרצון והוא נקרא עזרת אבותינו ושם אנו אומרים ג"כ ד' פעמים אמת כי שם גנוזים ד' ראשונות דז"א עכ"ל [עד כאן לשונו]:

And these are his words: "Ezras ('The help of') is the mystery of the lowering of the chamber of the Holy of Holies below, into the chamber of Will, and it is called 'the help of our fathers'; and there we also say 'true' four times, for there the first four [Sefiros] of Z'eir Anpin are hidden." End of quote.

31 קיצור מהדרוש ע"פ הוי' לי בעוזרי

A summary of the discourse on "Havayah is for me among my helpers"

32 נודע כי הקב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ממלא כל עלמין הוא מבחי' מלכותך מלכות כל עולמים בחי' שם ואור וא"ס ב"ה עצמו קדוש ומובדל וזהו בחי' סובב כל עלמין.

It is known that the Holy One, blessed be He, fills all worlds (memalei kol almin) and encompasses all worlds (sovev kol almin). "Filling all worlds" is from the level of "Your kingdom is a kingdom of all worlds," the level of a name and a light; and the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Himself is holy and set apart, and this is the level of "encompassing all worlds."

ולכן ואהבת את הוי' שיהיה גילוי סובב כל עלמין שיהיה נתפס בכל לבבך עמ"ש בד"ה ואתחנן. וזהו נקרא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה:

Therefore "And you shall love Havayah": that there be a revelation of "encompassing all worlds," so that it be grasped "with all your heart"; see what is written in the discourse beginning "And I besought (Vaeschanan)." And this is called the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah.

33 (ב) ועכשיו נקרא כנסת ישראל עקרה שפולטת ההשפעה. והיינו מחמת הגוף ונפש הבהמית ולכן צ"ל למען דעת כל עמי הארץ:

(2) And now the Congregation of Israel is called barren, [a woman] who expels the flow. And that is because of the body and the animal soul; therefore there must be "so that all the peoples of the earth may know."

(ג) והיינו ביום השמיני עצרת לשון קליטה ע"י כי ביום השמיני בחי' בינה אם הבנים שמחה שמתחבר הבחי' והמדרגה העליונה דלא זז מחבבה עד שקראה אמי ומאיר בבחי' ומדרגת שקראה בתי

(3) And that is [what happens] "on the eighth day, atzeres," which denotes absorption: through [the fact] that the eighth day is the level of Binah, "the mother of the children [is] joyful," in which the higher level and degree of "He did not cease cherishing her until He called her 'my mother'" is joined and shines in the level and degree of "He called her 'my daughter,'"

שהיא בחי' הנשמה המתלבשת בגוף עמ"ש בד"ה שיר השירים בענין ב' בחי' כלה ומשם נמשך הכח להיות קליטה.

which is the level of the soul enclothed in the body (see what is written in the discourse beginning "The Song of Songs," on the matter of the two levels of "bride"); and from there the power is drawn for there to be absorption.

34 והיינו כי ענין השמחה הוא גילוי ההעלם ולכן מועדים לשמחה והיינו ע"י כי בנהר היוצא מעדן יעברו בכל רגל מהשלשה רגלים

And that is because joy is the revelation of what is hidden; therefore [the festivals are] "seasons for rejoicing." And that is because "they pass through the river" that goes forth from Eden on each festival (regel) of the three pilgrim festivals;

ולכן שם נשמחה בו משא"כ בכל השנה הוא שלח תשלח את האם לפי שהיא עלמא דאתכסיא ובסוכות זמן שמחתנו ב' שמחות ישמח ה' במעשיו וישמח ישראל בעושיו ובסוכות הוא בבחי' מקיף ובשמע"צ [ובשמיני עצרת] מאיר בבחי' פנימי:

therefore "there we rejoice in Him." Whereas all the year it is "You shall surely send away the mother," because she is the hidden world. And on Sukkos, "the time of our rejoicing," [there are] two joys, "Havayah shall rejoice in His works" and "Israel shall rejoice in its Makers"; and on Sukkos it is in the manner of an encompassing light, and on Shemini Atzeres it shines in an internal manner.

(ד) ועיקר פי' ישמח ה' במעשיו קאי על לעתיד לבא שלכן אז יאמרו ליצחק שהוא לשון צחוק כי אתה אבינו

(4) And the main meaning of "Havayah shall rejoice in His works" refers to the Time to Come; therefore they will then say to Yitzchak, which denotes laughter, "For you are our father."

התגלות פנימית אבא שהוא פנימית עתיק. ומגילוי זה יומשכו נשמות חדשות וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י במעשיו בירור העשייה אף עשיתיו.

[This is] the revelation of the inner dimension of Abba, which is the inner dimension of Atik. And from this revelation new souls will be drawn down. And all this is drawn down through "in His works," the refinement of Asiyah, "I have also made it."

35 וזהו השמחה המתגלה מלמעלה למטה בבחינת לא זז מחבבה עד שקראה אמי. והשמחה שמלמטה למעלה ישמח ישראל בעושיו פי' בעושיו היינו במקור ושורש הנשמות ששרשה מבחי' ומדרגות עליונות דבחי' כח"ב [כתר חכמה בינה]

And this is the joy that is revealed from above downward, in the manner of "He did not cease cherishing her until He called her 'my mother.'" And the joy from below upward is "Israel shall rejoice in its Makers": "its Makers" means the source and root of the souls, whose root is from the higher levels and degrees of the level of Keser, Chochmah and Binah,

וזהו נעשה אדם וע"ז נמשך שישמח ה' במעשיו שהוא גילוי מלמעלה משורש ומקור הנשמות ומתחברין ב' השמחות

and this is "Let us make man." And through this it is drawn down that "Havayah shall rejoice in His works," which is a revelation from above the root and source of the souls; and the two joys are joined.

לכן אז ימלא שחוק פינו שחוק הוא בחשבון ב' פעמים אור ובחשבון מקור חיים ובחשבון אור אין סוף כמ"ש במ"א.

Therefore "then our mouth will be filled with laughter (s'chok)": s'chok is numerically [equal to] twice or (light), and numerically [equal to] mekor chaim (the source of life), and numerically [equal to] Or Ein Sof, as written elsewhere.

וכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות שבסוכות זמן שמחתנו מאיר הארה משני בחי' שמחה הנ"ל ובפרט בשמע"צ [בשמיני עצרת]. וע"ז נמשך הכח שלא יסתירו הגוף ונה"מ מהיו' בחי' קליטה:

And it is written, "Every citizen in Israel shall dwell in sukkos": for on Sukkos, "the time of our rejoicing," there shines an illumination from both levels of joy mentioned above, and especially on Shemini Atzeres. And through this the power is drawn that the body and the animal soul should not conceal, so that there be the level of absorption.

36 (ה) וכ"ז [וכל זה] נמשך ומתגלה בסוכות ושמע"צ [ושמיני עצרת] ע"י העבודה בכל השנה. האור כי טוב לגנוז בתורה ומצות רמ"ח פקודין דאינון רמ"ח אברים דמלכא

(5) And all this is drawn down and revealed on Sukkos and Shemini Atzeres through the service throughout the year: the light [of which it is said] "that it was good," [good] to be hidden away in Torah and mitzvos, the 248 commandments, which are the 248 limbs of the King.

ולכן ע"י וישמחו בך ישראל מקדשי שמך וזהו הבא לטהר לזכך מדת מלכות מסייעין לו המצות ופי' לטהר שלא יהיה יניקת החיצונים היכלות הקליפות שהן שרש היצה"ר [היצר הרע]

Therefore, through this, "And Israel, who sanctify Your Name, shall rejoice in You." And this is "One who comes to purify," to refine the attribute of Malchus: "they assist him"—the mitzvos. And the meaning of "to purify" is that there be no nurture for the external forces, the chambers of the kelipos, which are the root of the evil inclination.

וזהו מי יתן טהור מטמא לפני הוי' תטהרו יראת ה' טהורה. ועמ"ש ע"פ ועשית ציץ זהב טהור:

And this is "Who can bring a pure thing out of an impure one?", "Before Havayah you shall be purified," "The fear of Havayah is pure." And see what is written on "And you shall make a tzitz of pure gold."

37 (ו) וזהו הוי' לי להיות נקלט שם הוי' בתוכיות ופנימית הלב הוא בעוזרי שהם המצות.

(6) And this is "Havayah is for me": that the Name Havayah be absorbed in the inwardness and innermost core of the heart; this is through "my helpers," which are the mitzvos.

ועזר זהו ענין סמוכים לעד בחינת פב"פ [פנים בפנים] בחי' לך אמר לבי בקשו פני הוא ע"י את פניך הוי' אבקש דהיינו ע"י המצות בד"ה כי תצא כו' ונתנו ה' אלקיך כו'.

And "help" is the matter of "supported forever," the level of face to face, the level of "To You my heart has said, 'Seek My face'"; it is through "Your face, Havayah, I will seek," that is, through the mitzvos (in the discourse beginning "When you go out," etc., "and Havayah your G-d will deliver him," etc.).

ואני אראה הוא ע"י בשונאי דהיינו היצה"ר [היצר הרע] כשנעשה בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא וזהו העזר הנמשך מבחינת כנגדו.

And "I shall see" is through "my enemies," that is, the evil inclination, when it becomes the level of the transformation from darkness to light; and this is the help that is drawn from the level of "against him."

וזהו ישלח עזרך מקדש דהיינו ע"י אשר קדשנו במצותיו. ובחי' מאין יבא עזרי והיינו ע"י התשובה עמ"ש בד"ה האזינו השמים:

And this is "May He send your help from holiness (mikodesh)": that is, through "Who has sanctified us with His commandments." And the level of "From where will my help come?" is through teshuvah; see what is written in the discourse beginning "Listen, O heavens."

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likkutei-torah/shemini-atzeres/5/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok